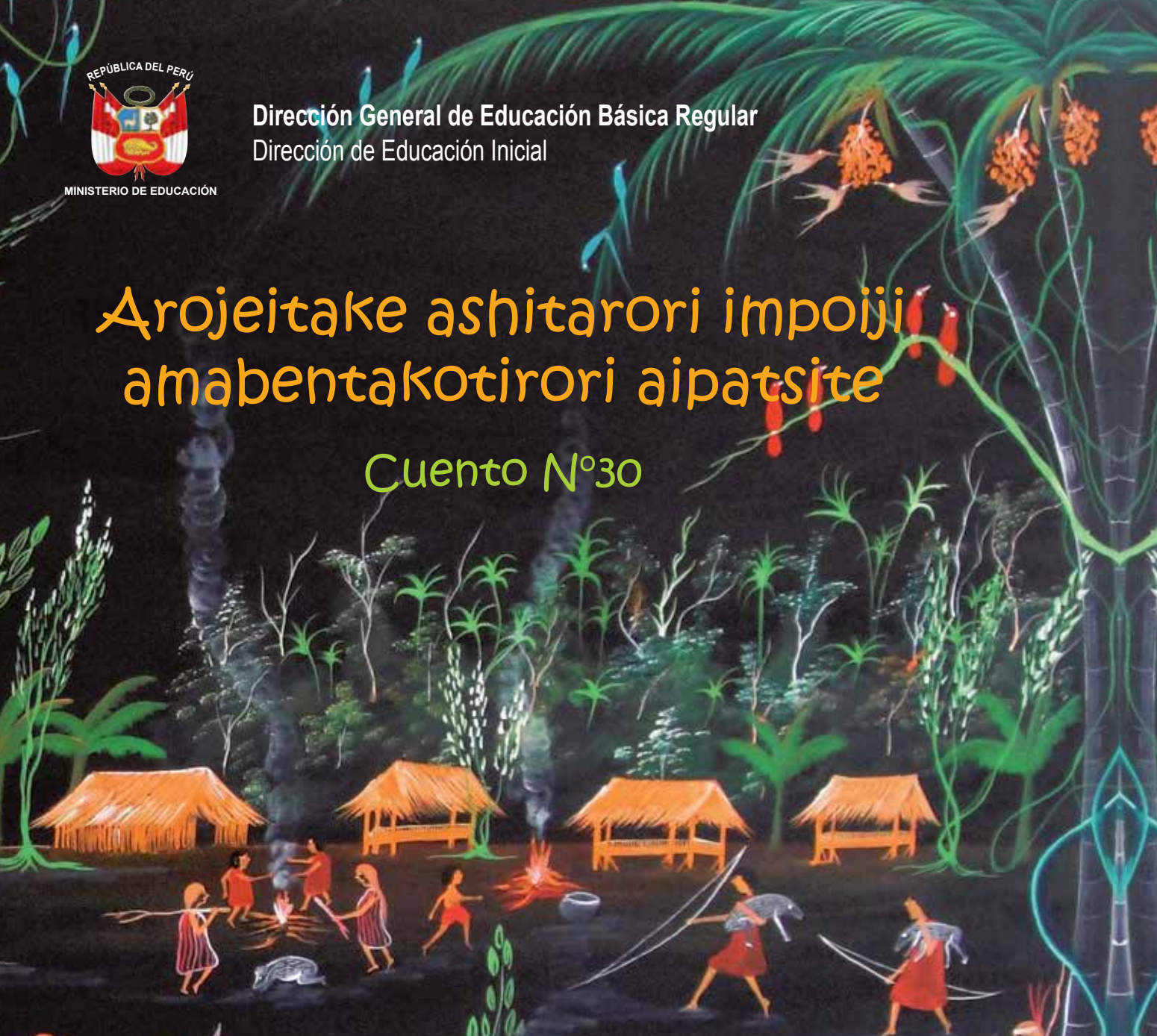
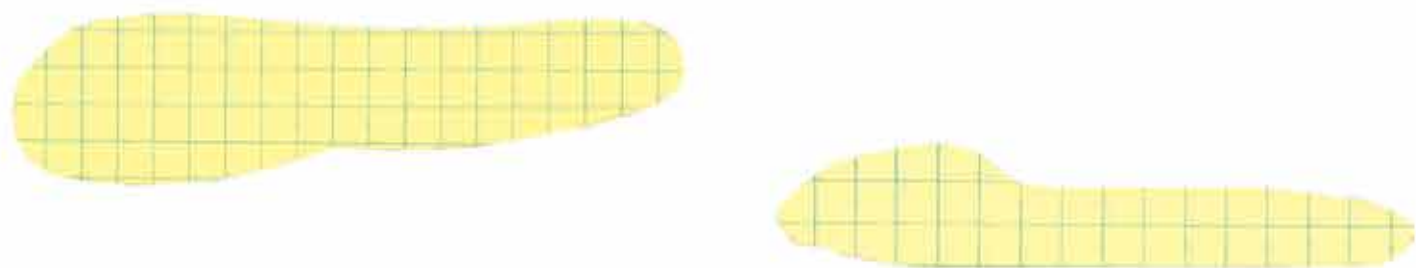

Arojeitake ashitarori impoiiji amabentakotirori aipatsite

Cuento N°30

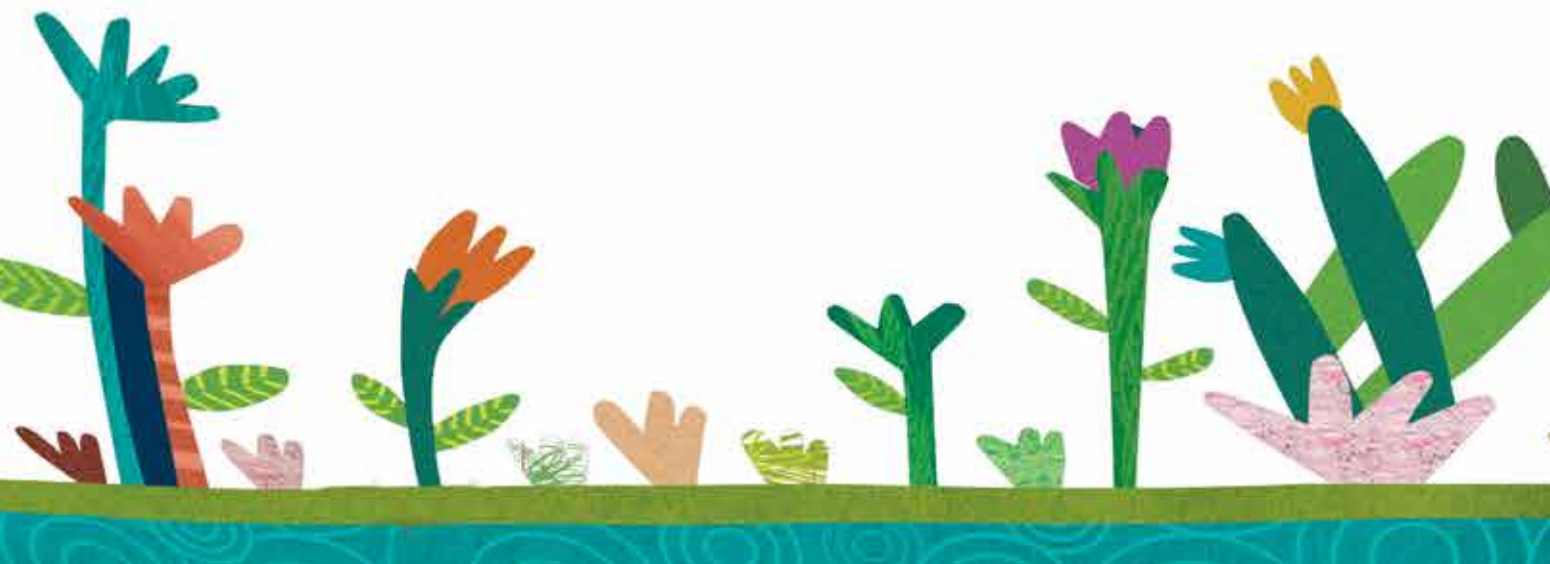

Arojeitake ashitarori impoiiji amabentakotirori aipatsite

Recopilación y/o adaptación:
Cucha del Águila Hidalgo

Ilustración:
Rember Yahuarcani

MINISTERIO DE EDUCACIÓN

Título: Somos herederos y guardianes de la Tierra

Ministerio de Educación
Av. De la Arqueología, cuadra 2. San Borja
Lima, Perú
Teléfono: 615-5800
www.minedu.gob.pe

2012

Tiraje: 29,240 ejemplares

Recopilación y/o adaptación de los cuentos:

Cucha del Águila Hidalgo

Traducción:

Liliana Cárdenas Icahuate

Ilustración:

Rember Yahuarcani

Diseño y diagramación:

Rocío Rodríguez Alegría

Corrección de estilo:

Fernando Ortiz Zevallos

Impreso en:

Quad/Graphics Perú S.A.
Av. Los Frutales N° 344 – Ate – Lima.
RUC 20371828851

© Ministerio de Educación

Todos los derechos reservados. Prohibida la reproducción de este libro por cualquier medio, total o parcialmente, sin permiso expreso de los editores.

Hecho el Depósito Legal en la Biblioteca Nacional del Perú
N° 2012-11795

Impreso en el Perú / *Printed in Perú*

Compromiso:

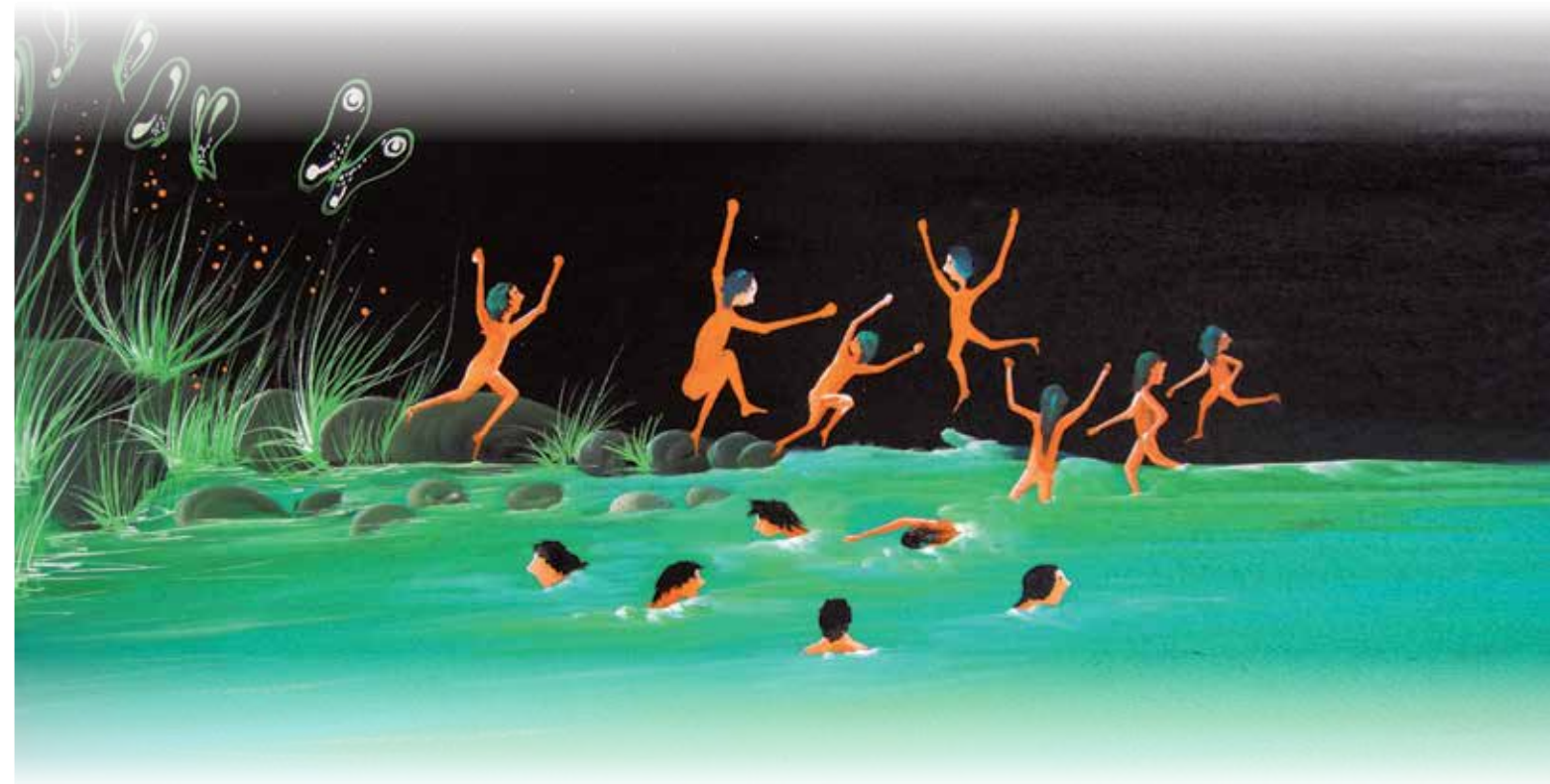
*Este cuento ha sido escrito y dibujado con cariño **especialmente***

para los niños y niñas de _____.

*Esperamos que lo **disfruten** y **aprendan** mucho con él.*

Arojeitake ashitarori impoiji amabentakotirori aipatsite

Cuento N° 30

Anampiki chora:

otishipe,
ñabentirori jaoka
ikantani perani
ashaninka.

Inchashi
abintantayetyari.

Piratsipe
tsipateiri,

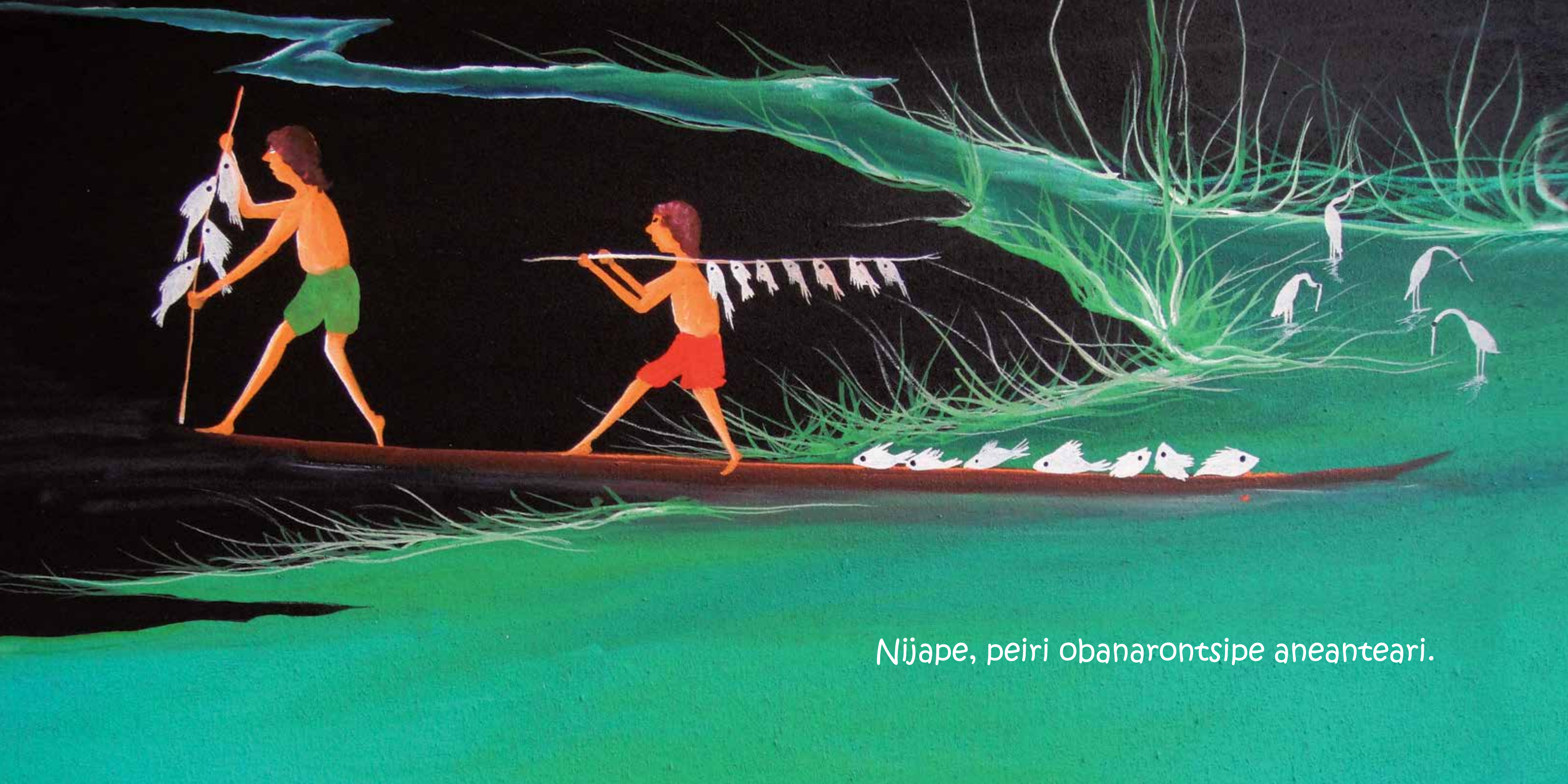

abayetari impoi
obameteiri.

Inchatope,
poshinitakairori
tampiajenkari
añenkatiri impoiji
amabentakotirori
aipatsite.

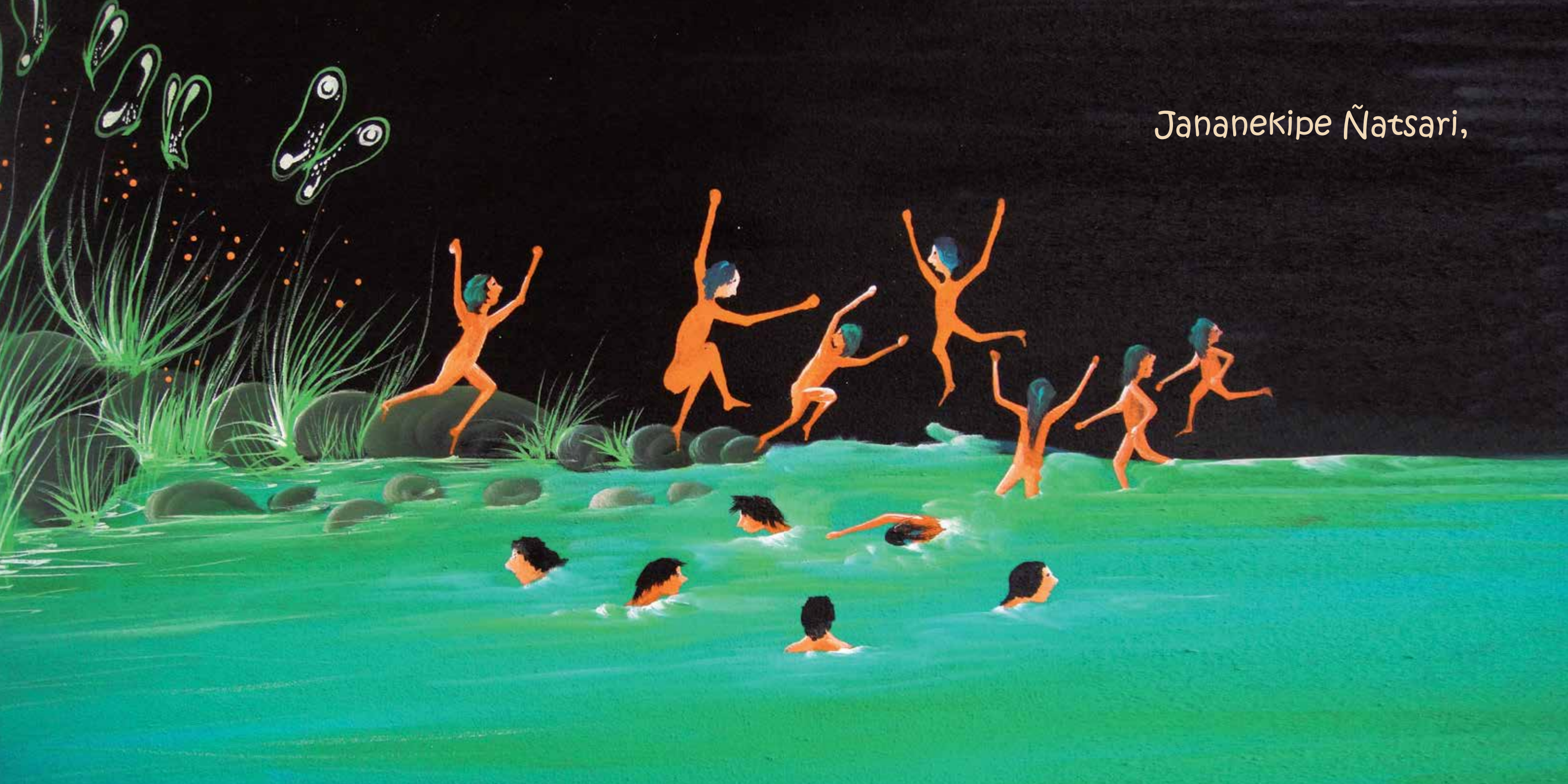

Nijape, peiri obanarontsipe aneanteari.

Antarikonape yotaheri,
oinijayetirori yotahetantsipe kari
ayoyeti.

Jananekipe Ñatsari,

Kimoshireri impoiji
yotaneripe.

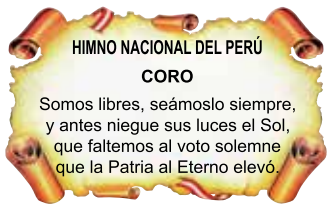
Jananekipe, ashitarori
impoiiji amabentakotirori
ipatsite.

Declaración Universal de los Derechos Humanos en ashaninka

SÍMBOLOS PATRIOS

BANDERA

CORO DEL HIMNO NACIONAL

ESCUDO

Timatsi Kameetsatatsiri Akoajeitakeri: Te Onkameetsateji Intsaneemparo.

Ayojeitakeri, 1.

Akempetabakaajeita maaroni atiri. Timatsi akenkeshirejaitantari maaroni, timatsi amejaitari, ayojeiti paitarica okameetsati antajeitiri: te onkameetsateji intsaneapitsajeiteero itsipapee. Te onkameetsateji imperanajeitee, te onkameetsateji iroashinonkaajeitee, irointi okameetsati aakameetsatabakaajeitea.

Ayojeitakeri, 2.

Akoajeitake irimajeitero maaroni atiri oka kameetsayetsisiri asankenatakotakeri. Te onkameetsateji intsaneakoteari. Tempa amonkaratabakaajetaka, eiro akantiritsi itsipapee “Eiro noshinetimpitsi abirori. Pinashita, te pishaninkatenaji, onashita pimeshina, abiro tsinane, onashita pineane, onashita pikemisantiri, piponeaka pashiniki kipatsi, te pashitaarantea, te pimpinkatsateji. Te pinkameetsateji.” Te onkameetsateji antantayetero okapee, irointi okameetsati aakameetsatabakaajeitea, maaroni.

Ayojeitakeri, 3.

Te onkameetsateji iroyeetee, te onkameetsateji iroiminkiashiyeetee, te onkameetsateji iroashinonetee.

Ayojeitakeri, 4.

Te onkameetsateji irinoshiketeri atiri imperanantanteetariri, intsameetakaaneariri. Te onkameetsateji intsameetakaayeeteri kaari koatsi intsameete. Okameetsati impinayeeteri maaroni tsameeatantsiri.

Ayojeitakeri, 5.

Te onkameetsateji iroatsinayeeteri atiri, te onkameetsateji impasanatapiniteri, te onkameetsateji iroashinoketeri, te onkameetsateji impashibentakayeari

Ayojeitakeri, 6.

Tempa atiri anajeitake, akempetabakaajeitaka. Te onkametsateji inkantajeitee a gobierno, kobariri aisati joeshi: “Kaaripini atiri. Te pinkempetenaji narori.”

Ayojeitakeri, 7.

Keario akempetabakaajeitaka Okameetsati inkabintsaajeitee maaroni itiankaneppee gobierno, ankempejaitanteariri maaroni itsipapee. Te onkameetsateji inkanteete: “Te pinkameetsateji abiron.”

Ayojeitakeri, 8.

Timatsi ishinejeitakeeri abinkatsaritepee. Intimerika koatsineri intsaneapitsajeiteero, okameetsati inkantakobentajeitee yora pinkatsaripee. Te onkameetsateji irishineteri oashinonkaajeiteeneme.

Ayojeitakeri, 9.

Terika ontime antayetiri, te onkameetsateji iraashitee yora kobaririya, te onkameetsateji iroiminkeashijeitee. Aisati te onkameetsateji iraashitee pashinike kipatsi.

Ayojeitakeri, 10.

Intimerika kantatsineri otimi kaari kameetsatatsi antakeri, okameetsati intime kaari kishheene, irisampitakojeitanteen. Yora kaari kisantatsi iriotanake keariorika ikantiri yora kantakobenteeneri.

Ayojeitakeri, 11.

1. Ariorika intime atiri kantakobenteeri: “Timatsi yantiri, poiminkeri.” 1ro kantaincha te onkameetsateji inkante pinkatsari: “Keario, timatsi yantin.” Okameetsati irijibate inkemisantee arori iriotasantanteari jaoka okanta maaroni. Okameetsati iriotakojeitero maaroni ashaninkapee, onkanteata eiro yoasanketashiyeeete.
2. Ariorika otimi antayetiri kaari itsaneakojeiteeri abinkatsari te. Impoji inkanterika abinkatsaritepee te onkameetsateji oka antayetiri. 1ro kantaincha te onkameetsateji inkisakoteero oka antitakari peerani. Pineakero, peerani antantakarori, te intimeji tsaneakojeiteeroneri.

Ayojeitakeri, 12.

Te onkameetsateji irashereashitee itsipapee aisati eiro icheashiteemparo abanco irashereanteeri. Te onkameetsateji iramenashiteero asankeyetiri ariorika akoake amanakero. Te onkameetsateji inkantashijeite ashaninkapee: “Te inkameetsateji yoka, timatsi yantayetiri.” Okameetsati intsaneakeari yora abinkatsaritepee.

Ayojeitakeri, 13.

1. Oshinetaka ankenayetanake jaokarika anta aipatsiteki. Te onkameetsateji intsaneakojeiteero.
2. Ankoakerika ajate pashiniki kipatsi, te onkameetsateji intsaneakojitee abinkatsaritepee. Aisati ankoakerika ampiaje aipatsiteki, te onkameetsateji intsaneakojeiteero avinkatsarite.

Ayojeitakeri, 14.

1. Ariorika inkisashijeitee ashaninkapee arori anta aipatsiteki, okameetsati iraaakameetsajeitabake itsipapee atiri anta iipatsiteki iriori.
2. 1ro kantaincha ariorika antakero kaari kameetsatatsi aipatsiteki, eiro ajittisi iraaakameetsajeitabake itsipapee atiri.

Ayojeitakeri, 15.

1. Okameetsati ashaninka tasanajeitanti maaroni sabikajeitatsiri aipatsiteki.
2. Te onkameetsateji inkantashitee abinkatsaritee: “Te abiro noshaninka.” Aisati te onkameetsateji inkantee: “Eiro noshinetimpitsi pishaninkateari itsipapee atiri.”

Ayojeitakeri, 16.

1. Ariorika irantearitake shirampari aisati tsinane, oshinetaka iraye aisati okameetsati intime itomipee. Te onkameetsateji inkanteeri: “Te pishaninkatenaji: eiro pai” onashita pikemisantiri: eiro pai.” Irointi tsinane omonkaratakeri shirampari. Opinkatsataka irosati: oshinetaka onkanteri shirampari okoakerika ayeri; aisati, ariorika airi omonkaratakeri, aisati oshinetaka onkante okoakerika ojokajeri.
2. Terika inkoye shirampari iraye, aisati terika onkoye tsinane aye, te onkameetsateji imperanayeeteari iraabakajeitea.
3. Okameetsati abamejeitiri atomipee amejaitari aisati abamejeitiri irantapinitero kameetsatatsiri. Eiriorika abametasanotiri kameetsa, eiro yaakameetsatabakaajeitatsi ashaninkapee.

Ayojeitakeri, 17.

1. Okameetsati irashitaarantea maaroni atiri. Okameetsati irashiteero apaniro, aisati inkoakerika inkarajeitiri itsipapee irashijeiteero maaroni.
2. Te onkameetsateji irapitsayeeteri irobararo.

Ayojeitakeri, 18.

Okameetsati ankenkeshiretero paitapeerika akoajeitiri, aisati okameetsati ankemisante, ankoakerika. Te onkameetsateji inkishimeteero abinkatsarite. Ankoakerika abashinajero akemisantiri, aisati oshinetaka. Okameetsati amajeitero apaniro, aisati okameetsati ankarajeitiri maaroni ashaninkapee amajeitantearori. Okameetsati abamejeitiri itsipapee, aisati antayetero ikoakayeeri Atasorentsise.

Ayojeitakeri, 19.

Okameetsati ankenkeshiretero paitapeerika akoajeitiri aisati ankamanteri itsipapee; te onkameetsateji inkishimeteeteero. Okameetsati abamejeitiri aisati sabikajeitatsiri pashinipeeki kipatsi.

Ayojeitakeri, 20.

1. Okameetsati ampatojeitea abametakajeitanteari. Te okameetsateji intsaneemparo.
2. Terika ankoye, te onkameetsateji inkanteete: “Jeri yoka pinkarajeitapiniteri.”

Ayojeitakeri, 21.

1. Okameetsati ankamanteri abinkatsarite paitarika akoajeitiri irantayeteri. Ariorika ankamantasanoteri arori: terika aneeri arori, ankoyeakeri ashaninka, antiankeri inkamanteri iriori.
2. Te onkameetsateji inkanteete: “Te pinkameetsateji, tekatsi pinkantea pamitakoteri abinkatsarite.”
3. Te onkameetsateji impinkatsatashitea abinkatsaritepee, irointi okameetsati ankoyeajeitiri pinkatsaribentajeitakeeri. Okameetsati irishinejeitee ampiitapinitero ankante janikarika akoake impinkatsaribentajeitee. Okameetsati asankenatero, te onkameetsateji iriote pinkatsari janikarika kaari koatsi impinkatsaritaje aisati: tempa ikishirikari.

Ayojeitakeri, 22.

Okameetsati iraaakameetsatabakaajeitea maaroni sabikajeitatsiri iipatsiteki, te onkameetsateji irashinonkaajeitea aparopee. Timatsi koiteimojeiteeri: abari, abararo; akoajeitake ashaninkapee aakameetsateeri; akoajeitake aisati amayetero amejaitakeri. Te onkameetsateji intsaneemparo.

Ayojeitakeri, 23.

1. Okameetsati ontime jaokarika antaroajateri onkanteata amanantantearori koiteimoteeri. Okameetsati antaroajate jaokarika akoiri; te onkameetsateji inkamantee itsipapee paitarika antayeteri. Te onkameetsateji aisati iroashibentakajeitee yora tsameetakayeeri. Te onkameetsateji aisati inkantajeitee: “Eiro pitsameetitsi.”
2. Ariorika amonkaratakeri itsipapee antaroajatake, okameetsati irimonkaratakea kireiki impinayeeteeri.
3. Ariorika antaroajate, okameetsati impinatasanajeitee yora ataroajatineri onkanteata eiro ashinonkatsi. Aisati te ancoyeji ashinonkayea ajina aisati atomipee. Ariorika ashinonkaabetea, ari okameetsati inkabintsayee itsipapee.
4. Ankoakerika, okameetsati ankarajeitiri tsipapee taroajatineri abatorote ankamantajeitiri paita akoajeitiri. Ariorika amitakotabakaajeitea inkemisantajeitee, impajeitee maaroni irebijeitakeeri.

Ayojeitakeri, 24.

Okameetsati irishinejeitee abatorote amaoreapinite. Te onkameetsateji intsameetakaanijijeitee osamani. Kameetsa irishinejeitee amaoreajeite aparopee kitaiteeri fiesta, aisati impinajeitee okempetaka ataroajatake.

Ayojeitakeri, 25.

1. Tempa akoajeitake abari, aitsaare, abanko aisati aabintarontsi. Ariorika antsameeteneri abatorote okameetsati impinatee kireiki amanantantearori maaroni koiteimojeitieri, aisati koiteimotori ajina aisati atomipee. Aisati terika amatero antaroajate, aisati ariorika anteashipatanake onkameetsate ontime koiteimoteeri. Aisati okameetsati ontime koiteimoterori kamajimentaaro iriori.
2. Okameetsati ankabintsaasanotero tsinane timatsiri otomipee, aisati okameetsati inkabintsaasanoteri irijanikipee, maaroni. Irinti kabintsaasanajeitineri ishaninkapee iriori.

Ayojeitakeri, 26.

1. Okameetsati ontime irishitoriantanteari maaroni atiripee. Ariorika inkee primaria, jero aisati segundaria, te onkameetsateji impinatero inkeanteari escoera. Okameetsati aisati imperanayeeteari inkye, te onkameetsateji irisokijaye ebankaripee. Okameetsati ontime pashinipee escoera iriotanteari ashaninkapee mecanico, agropecuaria, paitapeerica. Okameetsati ontime aisati universidad inkeanteari matasanotori sankenarentsi. Ariorika impinatero irointi yora keajeitatsiri.
2. Okameetsati abamejeitiri keajeitatsiri escoeraki intimajeite kameetsa, inkabintsaajeitiri itsipapee aisati irishineteri itsipapee intime kameetsa. Tempa okameetsati ankabintsaajeitiri itsipapee, aakameetsajeitiri. Eiro akisashitaritsi poneachari pashiniki kipatsi, neanantatarori otsipapee neantsi. Aisati eiro akisashiyetaritsi nashitachari imeshina, aisati yora kaari kempajeiteene ikemisanti. Okameetsati amitakojeitiri maaroni atiri aakameetsatabakaajeitea, antimajeite Kameetsa.
3. Yora ashtariri itomipee irio kantatsineri jaokarika intiankeri itomipee inkeanteari escoera.

Ayojeitakeri, 27.

1. Oshinetaka irantajeitero maaroni oka yantayetiri ishaninkapee. Te onkameetsatejintsaneempari. Okameetsati iribeshireimentearo tiimayetsisiri inampiki: escoera, kampo, iroane, maaroni.
2. Ariorika irobetsikero ashaninkapee paitarika, aisati ariorika irisanekatero paitarika, tempa iriotake ashtarori. Inkoakerika, okameetsati impimantero; te onkameetsateji inkoshiyeeteri.

Ayojeitakeri, 28.

Okameetsati irishinejeiteero abinkatsaritepee oka asankenatakotakeri; te onkameetsateji intsaneapitsateero.

Ayojeitakeri, 29.

1. Ariorika ankoake antimajeite kameetsa, eiro akantashitapinitari itsipapee inkabintsaajeitee, aisati irimitakojeitee. Irointi okameetsati ankabintsaajeitiri iriori, ami takojeitiri. Impojikea antimajeite kameetsa.
2. Otimi osheki kameetsayetsisiri asankenatakotakeri. Okameetsati amayetero oka akoajeitiri aisati amejaitakarika. 1ro kantaincha te onkameetsateji antsaneakeari oka ikoajeitakeri itsipapee. Yora pinkatsari aisati yora kobariria aisati yora joeshi inkamantajeitee paitarika antajeitiri onkanteata eiro ashereiritsi itsipapee, aisati onkanteata eiro abashinonkairitsi.
3. Okameetsati maaroni oka ashinejeitiri itsipapee, iro kantaincha te onkameetsateji irantero kaari akoakaajeitakeririka maaroni atiripee.

Ayojeitakeri, 30.

Okameetsati amonkarajeitero maaroni asankenajeitakeri aka. Te onkameetsateji intsaneapitsajeiteero abinkatsaritepee aisati ashaninkapee. Okameetsati ashinejeitiri maaroni atiri irisabikajeite kameetsa.

